

ANATOMSKO-MORFOLOŠKA SVOJSTVA ZIMSKIH PUPOLJAKA PITOMOG KESTENA (*Castanea sativa* Mill.) SA POSEBNIM OSVRTOM NA NJIHOV RAST I RAZVITAK U NAREDNOJ VEGETACIJI

N. Mičić*
S. Bajramović
J. Karlović

U V O D

Prema dostupnoj literaturi na pitomom kestenu izvršeno je više istraživanja koja uglavnom obuhvataju: rasprostranjenost (Anić, 1940; Glišić, 1954, 1970; Čendler, 1957), cvjetanje i građu cvijeta (Porsch, navodi Hadrović, 1977) i selekciju sa aspekta izbora određenih tipova prema pomološkim karakteristikama ploda (Kapetanović, 1952; Popnikola i Milošević, 1970; Hadrović, 1977; Mičić i sar., 1987).

Iz dostupne literature može se konstatovati da detaljnijeg opisa tipova zimskih pupoljaka pitomog kestena kao i rezultata njihovog rasta i razvitka nema. Jedino, opisujući rast mladara kestena Millington i Chaney (1973) konstatuju da se rast mladara završava formiranjem apscisne zone i odbacivanjem vrha mladara, što znači da je grananje kestena simpodijalnog karaktera.

Cilj ovoga rada je da prikaže osnovne anatomske-morfološke karakteristike zimskih pupoljaka u pitomog kestena i rezultat njihovog rasta i razvitka.

Objekat i metod rada

Proučavanje osnovnih morfoloških karakteristika zimskih pupoljaka i karakteristika njihovog rasta i razvitka u pitomog kestena (*Castanea sativa* Mill.) izvršeno je na pet sijanaca u stadiju plodonošenja iz okoline Konjica. Svi posmatrani sijanci označeni su inicijalima vlasnika i nalaze se na slijedećim lokalitetima:

- MR1, MR2, MS1, MS2 u selu Grabovici i
- KJ1, u predgrađu Konjica

Istraživanja su izvršena od perioda mirovanja 1985. do kraja vegetacije 1987. godine i mogu se podijeliti u dvije faze:

* Mr Nikola Mičić je asistent, Sabahudin Bajramović, dipl. inž. asistent pripravnik na Poljoprivrednom fakultetu u Sarajevu, a Jadranka Karlović saradnik OOK „Buturović Polje“ u Konjicu.

PRVO — analizu anatomsko-morfoloških karakteristika zimskih pupoljaka;

DRUGO — analizu karakteristika rasta i razvitka utvrđenih tipova zimskih pupoljaka.

Analiza anatomsko-morfoloških karakteristika zimskih pupoljaka pitomog kestena izvršena je u periodu mirovanja 1985/86 i 1986/87 godine na slijedeći način:

- po 30 jednogodišnjih prirasta-ljetorasta sa posmatranih pet sijanaca dopremeni su u polietilenskim vrećicama u laboratoriju Instituta za voćarstvo i vinogradarstvo Poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu gdje su izvršene slijedeće analize:
 - utvrđivanje tipa zimskih pupoljaka otvaranjem i analizom pod stereoskopskim mikroskopom uz njegov morfološki opis i evidentiranje lokacije na ljetorastu;
 - analiza građe, zastupljenosti i rasporeda organa diferenciranih u pupoljcima;
 - analiza ožiljaka odbačenih organa sa ljetorasta.

Analiza rasta i razvitka zimskih pupoljaka posmatrana je dinamički u toku vegetacije 1986. i 1987. godine uzimanjem uzoraka razgranatih prošlogodišnjih ljetorasta u karakterističnim fazama rasta u zavisnosti od proticanja tokova rasta i razvitka posmatranih stabala, na slijedeći način:

- sa svakog oglednog stabla uzimano je po 30 razgranatih prošlogodišnjih ljetorasta sa svim mladarcima i organima koji su se razvili iz zimskih pupoljaka, približno iste dužine kao i za analizu zimskih pupoljaka, i dopremano je u polietilenskim vrećama u laboratoriju Instituta gdje su izvršene slijedeće analize:
 - analiza prirasta razvijenih iz zimskih pupoljaka po nodusima;
 - analiza organa na prirastima i stepen njihove diferencijacije.

Sve karakteristične faze rasta i razvitka organa iz zimskih pupoljaka opisane su i fotodokumentovane. Anatomsko-morfološka građa zimskih pupoljaka prikazana je šematski.

Rezultati istraživanja

a) Anatomsko-morfološke karakteristike zimskih pupoljaka

Na ljetorastima pitomog kestena u periodu mirovanja razlikuju se dva tipa zimskih pupoljaka:

- vegetativni pupoljci i
- mješoviti pupoljci.

Između navedenih tipova pupoljaka nema vidnih spoljašnjih morfoloških razlika. Ispoljene razlike u veličini pupoljaka duž prirasta nisu uslovljene tipom pupoljka već njihovim položajem na ljetorastu. Naime, pupoljci pri vrhu ljetorasta veći su i imaju veći stepen diferenciranosti od pupoljaka u srednjem i baznom dijelu ljetorasta (Sl. 1.)

